

congresverslag

ONDERMIJNING & GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

CONGRES

18 SEPTEMBER 2024

SPOORWEGMUSEUM

UTRECHT

WWW.SBO.NL/CRIMINALITEIT

studiecentrum
voor bedrijven en overheid

SBO

Voorwoord

Beste lezer,

Op woensdag 18 september vond het congres Ondernijning en Georganiseerde Criminaliteit plaats, georganiseerd door het Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid (SBO). Het werd gehouden op een unieke locatie: het Spoorwegmuseum in Utrecht. Wij, Sara Bregovic, Max Groot en Marijne de Ruyter de Wildt, waren door Avans Hogeschool uitgenodigd om de dag vast te leggen in dit congresverslag.

In dit verslag lichten wij een aantal lezingen en workshops toe die tijdens het congres aan bod zijn gekomen. We danken SBO voor de uitnodiging om deel te nemen aan deze leerzame dag, waarbij professionals uit het hele land samenkwamen met één doel: ondernijning en georganiseerde criminaliteit tegengaan.

Uiteraard willen we ook alle bezoekers bedanken voor hun inzet, kennis en interactieve deelname aan deze dag. Wij wensen u veel leesplezier!

Sara Bregovic, Max Groot en Marijne de Ruyter de Wildt
Studenten Avans Hogeschool

Inhoudsopgave

Dagopening	2
Geertje van Roermund: Bedrijfsmatige kijk op een criminele organisatie Keynote Lezing	3
Doorbreken van criminele carrières en criminele geldstromen.....	4
Spoor 1: Criminele carrières	4
Doorbreken van criminele carrières: de Utrechtse aanpak	4
Criminele bedrijfsoverdracht van vader op zoon	4
Carrières en rollen binnen cybercrime.....	5
Spoor 2: Criminele Geldstromen	6
Inzicht in Criminele verdienmodellen	6
Criminele netwerken weten de verzekeringsmaatschappijen al te vinden	7
Gemeente tegen criminele geldstromen	8
Integrale Interventies: Kennislabs & Praktijktafels ronde 1.....	10
Kennislab: Integrale samenwerking bij plofkraken, projectteam plofkraken bij RIEC Midden-Nederland.....	10
Kennislab: Werken aan een weerbare haven.....	10
Praktijktafel: Afstemming aanpak ondermijning met zorg & Veiligheid.....	11
Integrale interventies: Kennislabs & Praktijktafels ronde 2	12
Praktijktafel: Unieke VR-experience aanpak seksuele uitbuiting	12
Praktijktafel: Jeugdcriminaliteit	12
Hoe functioneren criminele netwerken? Keynote lezing.....	13
Inspirerende keynote: Artificial Intelligence: Risico's en mogelijkheden in de aanpak van ondermijning	14
Ondermijning Innovatie Award Prijsuitreiking	15

Dagopening

Het congres begon met een introductie door dagvoorzitter Richard Franken, voormalig directeur van The Hague Security Delta Trignon. Hij zette de toon voor de dag en gaf een kort overzicht van de thema's die centraal zouden staan.

Daarna volgde een interactieve videoboodschap van Sharon Dijkma, burgemeester van Utrecht. Ze sprak over het belang van de gezamenlijke strijd tegen ondermijning in de stad en benadrukte dat alleen door samenwerking criminele netwerken kunnen worden aangepakt.

In het daaropvolgende gesprek tussen Petra Nijmeijer, directeur openbare orde en veiligheid bij de gemeente Utrecht, en Richard Franken werd dieper ingegaan op de aanpak van ondermijning in Utrecht. Ze bespraken de concrete stappen die de stad zet om dit probleem te bestrijden, waaronder preventieve maatregelen, samenwerking met verschillende partners en het versterken van de weerbaarheid van buurten tegen criminele invloeden.

Geertje van Roermund: Bedrijfsmatige kijk op een criminele organisatie | Keynote Lezing

Geertje van Roermund, senior officier van justitie en teamleider zware criminaliteit bij het Landelijk Parket, gaf een keynote lezing over het crimineel bedrijfsproces. Ze legde uit hoe criminele organisaties functioneren als bedrijven en waarom de focus tegenwoordig niet alleen ligt op het aanpakken van de kopstukken, maar op systeemgericht werken om deze organisaties te bestrijden.

In de lezing werd het criminele bedrijfsproces vergeleken met dat van een legitiem bedrijf. Van Roermund introduceerde het concept van een "crimineel businessplan," dat elementen bevat zoals ondernemerschap, logistiek, communicatie, personeel en financiën. Het belangrijkste product van deze criminele organisaties is drugs, waarmee ze aanzienlijke geldstromen genereren. Deze opbrengsten zorgen echter niet alleen voor winst, maar ook voor een toename van geweld en corruptie binnen de organisatie.

Een belangrijk punt dat werd genoemd, is de rol van jongeren binnen deze netwerken. Na een succesvolle inkoopdeal worden jongeren vaak ingezet om hun rol verder uit te breiden binnen de criminele organisatie, wat laat zien hoe deze netwerken zich blijven ontwikkelen en nieuwe generaties aantrekken.

Flexibiliteit en het snel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden zijn van groot belang voor het succes van criminele organisaties. Ook investeren ze in alternatieve communicatiemiddelen, zoals drones, om digitale sporen te vermijden en hun activiteiten te verbergen.

Van Roermund benadrukte de professionalisering van criminele netwerken. Medewerkers binnen deze organisaties krijgen zelfs trainingen in ontvoeringen, wat aangeeft hoe georganiseerd en serieus ze zijn. Ze pleitte voor een geïntegreerde systeemaanpak door de Task Force, gericht op het verstoren van criminele machtsstructuren. Haar boodschap was duidelijk: "Kijk naar het systeem," en ze riep op tot een bredere, samenhangende aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Doorbreken van criminele carrières en criminele geldstromen

Spoor 1: Criminele carrières

Doorbreken van criminele carrières: de Utrechtse aanpak

Esther Jongeneel, manager Veiligheid en Zorg bij de gemeente Utrecht, sprak over de aanpak van drugscriminaliteit in de stad. In Utrecht zijn criminele netwerken betrokken bij de internationale handel in harddrugs, wat niet alleen de veiligheid bedreigt, maar ook een groot sociaal probleem vormt. Jongeren, vooral de kwetsbaren onder hen, worden vaak gerekruteerd door deze netwerken, en bedrijven worden ingezet om crimineel geld wit te wassen.

De aanpak van Utrecht is gericht op twee pijlers: het doorbreken van criminele carrières en het verstoren van criminele geldstromen. Jongeren die betrokken raken bij drugscriminaliteit krijgen intensieve begeleiding, zelfs als ze niet vrijwillig willen meewerken. Hierbij wordt geïnvesteerd in werk, sport en opleiding om hen betere kansen te bieden. Voorbeelden hiervan zijn projecten zoals bij Colosseum Gym, waar jongeren vaardigheden leren en weerbaar worden gemaakt tegen de verleidingen van criminaliteit. Het preventieprogramma Kapotsterk richt zich op basisscholen en betreft ook ouders om kinderen weerbaar te maken tegen criminaliteit.

Om criminele geldstromen te verstoren, heeft de gemeente sinds 2022 een vergunningsplicht ingevoerd voor bedrijven in de autobranche op bedrijventerrein Nieuw Overvecht, een gebied waar criminele inmenging hoog is. Dit maakt het moeilijker voor criminele ondernemers om hun illegale activiteiten voort te zetten. Daarnaast zijn er in 2023 en 2024 bestuurlijke controles uitgevoerd op sectoren die gevoelig zijn voor witwassen, zoals de goudhandel. De gemeente werkt hierbij nauw samen met de politie en justitie.

Deze gecombineerde aanpak moet bijdragen aan een veiligere stad, waarin zowel criminele carrières worden doorbroken als illegale geldstromen worden tegengegaan.

Criminele bedrijfsoverdracht van vader op zoon

De criminele bedrijfsoverdracht van vader op zoon wordt aangepakt door professionals zoals Thijmen Leijen, specialist veiligheid, en Iris Hoedemakers, een projectleider familieaanpak bij de gemeente Tilburg. Ze benadrukken de quote: "Preventie zonder repressie is tandloos, repressie zonder preventie is eindeloos."

Ze benadrukken dat de cruciale momenten om in te grijpen in criminele families vaak te vinden zijn bij echtscheidingen, overlijdens (meestal van vaders) of tijdens detentieperiodes. De aanpak richt zich op gezinnen die zelf om hulp vragen; zonder een expliciete hulpvraag vindt er geen interventie plaats.

Deze interventie bestaat uit maatwerkbegeleiding, die drie tot vijf jaar kan duren. Hierbij is de coach 24/7 beschikbaar, heeft hij toegang tot een budget om de familie te ondersteunen, en vinden er tweewekelijkse voortgangsgesprekken plaats met de coach. Belangrijk is ook om contact te houden met vaders in detentie, zodat zij betrokken blijven en de situatie na hun vrijlating niet verslechtert.

In essentie draait de aanpak om langdurige, intensieve begeleiding en het creëren van verbinding binnen het gezin, met aandacht voor vaders in detentie om toekomstige escalaties te voorkomen.

Carrières en rollen binnen cybercrime

Henrique van Huisstede, accountmanager voor Publiek-Private Samenwerking Cybercrime bij de Politie Midden-Nederland, besprak cybercrime, dat in twee hoofdcategorieën is verdeeld: cybercrime (nieuwe digitale delicten) en cyber-enabled criminaliteit (traditionele delicten die online plaatsvinden).

Hij wees erop hoe gemakkelijk het tegenwoordig is om online criminele activiteiten uit te voeren. Een voorbeeld is dat DDoS-aanvallen voor slechts een paar tientjes online te koop zijn. Maar ook bankhelpdeskfraude, waar verschillende aspecten van cybercrime-as-a-service bij komen kijken, zoals datahandel, spoofing, moneymules en phishingsites.

Van Huisstede benadrukte ook de samenwerking tussen verschillende criminele netwerken en waarschuwde dat Nederland wereldwijd op de 4e plaats staat in termen van de meeste Command & Control (C&C) servers voor Botnets, die criminele netwerken beheren en aansturen voor het uitvoeren van cyberaanvallen. Callcenters, hotels en vakantieparken worden steeds vaker ingezet als dekmantel voor deze activiteiten.

De aanpak van cybercriminaliteit wordt soms vertraagd door het gebruik van het CSAE-model (waarbij aangiften bewaard blijven totdat er voldoende bewijs is om op te treden). Hoewel dit tijd kan kosten, is dit essentieel om sterke zaken op te bouwen. Daarnaast zijn er drie niveaus op het gebied van daderpreventie: primair (algemene preventie), secundair (gericht op risicogroepen) en tertiair (gericht op het voorkomen van herhaling door daders). Van Huisstede benadrukte het belang van een goede publiek-private samenwerking voor het aanpakken van cybercriminaliteit.

Ook hij benoemde het belang van een balans tussen preventie en repressie, volgens de al eerder genoemde uitspraak: "Preventie zonder repressie is tandloos, repressie zonder preventie is eindeloos." Tot slot gaf hij stof tot nadenken door te vermelden dat cybercrime steeds harder wordt. Bij huiszoekingen worden namelijk steeds vaker wapens en andere gewelddadige middelen aangetroffen in verband met cyberdelicten. We moeten dus met z'n allen zicht houden op de criminele wereld.

Spoor 2: Criminele Geldstromen

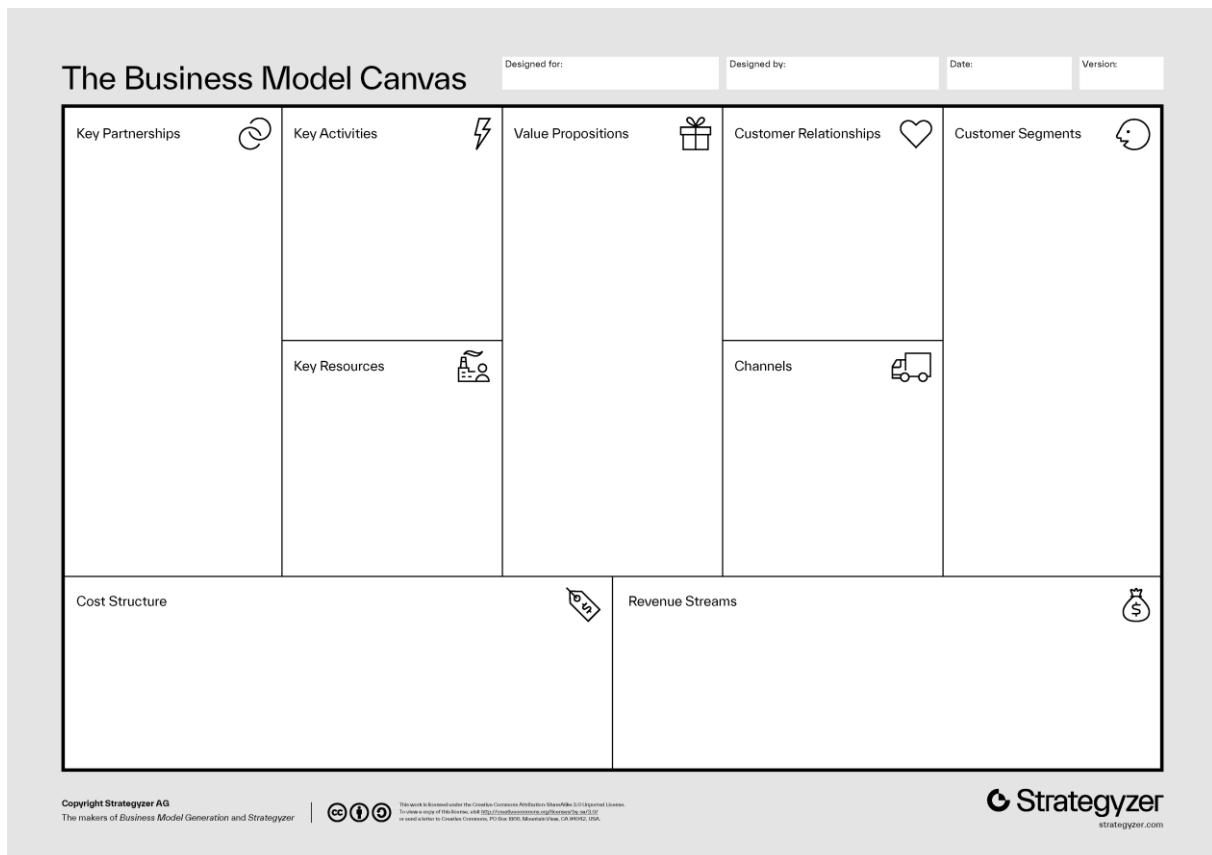
Inzicht in Criminele verdienmodellen

Presentatie van: Sanne Verhoeven & Katrien van Bergen, docent-onderzoekers, lectoraat Ondernijning van het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool

Criminele organisaties hebben maar één doel, en dat is geld verdienen en winst maken. Dat betekent dat alles wat zij doen, winstgedreven is.

Sanne Verhoeven en Katrien van Bergen behandelden tijdens hun presentatie het Businessmodel Canvas van Osterwalder en Pigneur. Ze vertelden dat er sinds de jaren '90/00 een verandering ontstond in businessmodellen. Sinds die tijd werden meerdere disciplines betrokken, wat echter een 'taalbarrière' creëerde. Elke discipline spreekt namelijk een andere taal. Daarom was er behoefte aan een gemeenschappelijke taal, zodat de betrokken disciplines allemaal op dezelfde lijn zitten. Uit deze behoefte is uiteindelijk het Businessmodel Canvas (BmC) ontstaan.

In het Businessmodel Canvas wordt aan de rechterkant van het model de klant weergegeven. Aan de linkerkant worden de betrokken partners en de kosten weergegeven. In het midden van het canvas worden de middelen weergegeven die nodig zijn voor de business. Het Businessmodel Canvas ziet er als volgt uit:

(Pigneur, 2024)

Om te begrijpen hoe criminele organisaties dit canvas hanteren, legden Sanne en Katrien uit dat er verschillende soorten winstgedreven criminelen zijn:

1. Roofzuchtige criminelen: Zij zijn vooral gericht op het afpakken van vermogen van anderen.
2. Marktgebaseerde criminelen: Zij voeren illegale handel via (il)legale goederen.
3. Commerciële criminelen: Zij plegen fraude en lichten anderen op met behulp van legale diensten.

Criminele organisaties maken gebruik van afschermingsstrategieën om hun criminele activiteiten uit te voeren. De doelen van criminele organisaties zijn hetzelfde als die van legale organisaties, namelijk winst maken. Door de illegaliteit van de markt zijn er echter meer potentiële dreigingen die de activiteiten van de criminele organisaties in gevaar brengen. Hierdoor verrichten zij meer activiteiten op afstand. Andere afschermingsstrategieën die criminele organisaties hanteren zijn:

- Het gebruik van geweld
- Invloed uitoefenen op de politiek en de media
- Het gebruik van commerciële structuren

Het Criminal Businessmodel Canvas kan op verschillende manieren worden toegepast:

1. Het geeft inzicht in één criminele organisatie en hoe zij hun geld verdienen.
2. Het biedt de mogelijkheid om varianten binnen één fenomeen te herkennen en patronen binnen dit fenomeen te achterhalen.
3. Het kan worden gebruikt om criminele organisaties te vergelijken met legale organisaties.

Het verschil tussen het Criminal Businessmodel Canvas en het originele Businessmodel Canvas is dat bij het CBmC de afschermingsstrategieën worden weergegeven die bij legale organisaties niet van toepassing zijn. Het CBmC kan worden gezien als een methode om criminele organisaties holistisch in kaart te brengen.

Criminele netwerken weten de verzekeringsmaatschappijen al te vinden

Marcel Bouwman | Hoofd Anti-Fraude, Nationale Nederlanden

Tijdens de presentatie had Marcel een duidelijke boodschap voor iedereen in de zaal: organisaties zoals de politie moeten meer gebruikmaken van verzekeringsmaatschappijen. Verzekeringsmaatschappijen beschikken namelijk over veel informatie over mensen en organisaties. Ze hebben ook veel informatie over criminele organisaties. Ze beschikken over ontzettend veel data, waardoor het voor hen of organisaties zoals de politie gemakkelijker kan worden om verbanden te leggen in lopende of komende zaken.

Bij verzekeringsmaatschappijen bestaat echter een probleem, namelijk privacy. Verzekeringsmaatschappijen mogen wel identificeren, maar niet verifiëren.

Nationale Nederlanden verzekert veel panden en goederen, waardoor zij veel inzicht hebben in wie op papier eigenaar is van deze panden en goederen. Ze willen in samenwerking met de politie achterhalen of alle data over deze panden en goederen wel klopt.

Bij Nationale Nederlanden zien ze tegenwoordig steeds meer opzettelijke aanrijdingen. De opzettelijke aanrijdingen die zij zien zijn:

Swoop and Squat: Hierbij rijden criminelen voor, achter en naast een onwetende bestuurder. De criminelen die achter de bestuurder rijden, zetten druk door vlak achter de bestuurder te blijven rijden. De criminelen voor de bestuurder remmen plotseling, waardoor de bestuurder moet uitwijken

en tegen de criminelen naast hem aanrijdt. Bij het opmaken van het schadeformulier zetten de criminelen de bestuurder onder druk om de situatie onjuist te beschrijven, zodat ze er met het geld vandoor kunnen gaan.

Park: Bij deze vorm doet de crimineel alsof hij iemand uit zijn parkeervak laat rijden. Wanneer de onwetende bestuurder uit het vak rijdt, zal de crimineel de bestuurder aanrijden. Bij het opmaken van het schadeformulier zet de crimineel de bestuurder onder druk om het formulier onjuist in te vullen. Vaak zijn er getuigen aanwezig die in dienst zijn van de criminele organisatie en zullen liegen.

Left turn: Hier doet de crimineel alsof hij iemand voorrang geeft op een parkeerterrein. Wanneer de onwetende bestuurder het parkeervak inrijdt, zal de crimineel de bestuurder aanrijden. Ook hier zet de crimineel de bestuurder onder druk om het schadeformulier onjuist in te vullen.

Bij Nationale Nederlanden zien ze twee verschillende werelden, namelijk die van de verzekeringsmaatschappijen en die van politie/justitie. Nationale Nederlanden wil dat deze twee werelden samenkomen en samenwerken om criminele organisaties en netwerken aan te pakken.

Bij Nationale Nederlanden zijn de laatste jaren verschillende ontwikkelingen geweest. Zo zijn ze bezig met proefprocessen waarbij ze de samenwerking met politie en/of justitie naspelen om hierop te oefenen. Ze zijn bezig met het uitwisselen van Soda-gegevens. Ook werken ze aan betere aanrijdingsanalyses en zijn ze bezig met het opstellen van een taskforce voor explosies.

Gemeente tegen criminele geldstromen

Ruud Leenders, sr. beleidsadviseur ondermijning & Kees Walree, projectleider ondermijning.

De Utrechtse aanpak criminele geldstromen richt zicht op de ontwrichtende effecten van de georganiseerde criminaliteit. Het tast onder andere het economische stelsel, de leefbaarheid, de moraliteit en het rechtsgevoel van de inwoners van de gemeente aan.

Criminele geldstromen worden gezien als het criminele verdienmodel van georganiseerde criminaliteit, zoals eerder toegelicht door Sanne Verhoeven en Katrien van Bergen.

De gemeente Utrecht heeft drie kerngedachten in het doorbreken van criminele verdienmodellen:

- Geld is zowel een doel als een middel voor criminele organisaties. Men heeft crimineel verkregen vermogen nodig om het crimineel systeem te laten functioneren.
- Intelligence (wat weet je van een probleem) en interventies beïnvloeden elkaar wederzijds. Hoe beter de informatiepositie, hoe beter interventies kunnen worden ingezet. Deze interventies leveren nieuwe stukjes informatie op die relevant zijn voor de analyse van het crimineel systeem.
- Intelligence- en interventiestrategieën moeten in balans zijn. De term 'georganiseerde criminaliteit' geeft al aan dat er sprake is van een georganiseerd systeem. Dit betekent dat het een complex, adaptief systeem is dat zich kan aanpassen aan de omstandigheden. Wees je daarvan bewust en maak werk van het doorgronden van dergelijke systemen.

Criminele organisaties zijn in staat zich aan te passen aan de omstandigheden die door ingrijpen (interventies) en wet- en regelgeving worden opgelegd. Er zijn echter (financiële/logistieke) knooppunten te herkennen in een crimineel verdienmodel (systeem) die de gemeente kan gebruiken om adequaat en effectief op te treden.

Als gemeente heb je met je partners in het veiligheidsdomein één vraag te beantwoorden: wie doet wat en waar?

1. Wie neemt welke positie in het crimineel (financieel) systeem? – sociaal systeem

Hiervoor moet het sociale systeem worden geanalyseerd. Hiervoor kunnen analysetechnieken worden ingezet, zoals socialenetwerkanalyse (SNA).

2. Waar voeren criminelen hun activiteiten uit? – ruimtelijk systeem

Hiervoor moet het ruimtelijk systeem van de criminele organisatie worden onderzocht. Waar wordt criminaliteit gepleegd en zijn daar (logistieke) knooppunten of vitale posities in de herkennen.

3. Hoe gaan criminele organisaties te werk? – logistieke systeem

Hiervoor moet het logistieke systeem worden bekeken, bijvoorbeeld

- o Middelen – welke middelen heeft men nodig om criminaliteit te kunnen plegen.
- o Informatie – welke informatie heeft een criminele organisatie nodig om te kunnen functioneren
- o Vermogen – welk type vermogen en op welke wijze wordt vermogen verdiend en verplaatst?
- o Communicatie

De gemeente staat in nauw contact met de partners in het veiligheidsdomein om zo scherpe tactische keuzes te maken (waar zet men op in en op welke wijze zijn interventies effectief). Bovenstaande vragen en grondgedachten zijn daarin leidend

Integrale Interventies: Kennislabs & Praktijktafels ronde 1

Kennislab: Integrale samenwerking bij plofkraken, projectteam plofkraken bij RIEC Midden-Nederland

Volgens het projectteam plofkraken bij het RIEC Midden-Nederland is er een sterke stijging van plofkraken zichtbaar, met een toename van 58% tot 65%. Hierbij zijn vaak Nederlandse, Utrechtse daders betrokken, die de plofkraken uitvoeren in Duitsland. Aangezien Duitsland effectief werkt aan de aanpak van plofkraken, verplaatsen de daders zich naar andere omliggende landen.

De maatschappelijke relevantie van dit probleem is groot, niet alleen door het directe gevaar van de explosies tijdens de plofkraken, maar ook door de gevaarlijke verkeerssituaties die na een kraak ontstaan. Deze situaties vormen een direct gevaar voor de gewone burger.

Plofkraken worden gekenmerkt door een hoge mate van organisatie en voorbereiding. Het gaat vaak om gelegenheidscoalities van criminelen met een sterk aanpassingsvermogen, wat hun werkwijze moeilijk te bestrijden maakt. Vooral jongeren zijn actief in deze plofkraaknetwerken, wat dit delict een soort "instapdelict" maakt binnen de georganiseerde misdaad. Vanuit dit delict groeien ze vaak door naar grotere delicten.

De aanpak van het RIEC bij plofkraken is gericht op het behalen van meerdere gewenste effecten, waaronder het minder lucratief maken van dit criminele verdienmodel, het onaantrekkelijk maken voor jonge criminelen, het verbeteren van het imago van Utrecht, en het bevorderen van integrale samenwerking en expertise. Daarbij zet Utrecht zich in voor het verbieden van het bezit, gebruik en vervoer van technische hulpmiddelen die voor criminele doeleinden kunnen worden ingezet. Daarnaast worden garageboxen, vaak gebruikt voor opslag door criminelen, herhaaldelijk gecontroleerd om deze locaties steeds minder aantrekkelijk te maken voor criminele activiteiten.

Op nationaal niveau speelt het project 'Mietwagen' een rol, dat gericht is op het ontmoedigen van het gebruik van huurauto's vanuit Duitsland. Dit project streeft ernaar om het verhuren van auto's aan criminelen zo moeilijk mogelijk te maken en daarmee de mobiliteit van deze criminelen te beperken.

Kennislab: Werken aan een weerbare haven

Jan Janse, districtschef Zeehaven van de Nationale Politie-eenheid Rotterdam, sprak over de noodzaak van een systeemaanpak om de Rotterdamse haven weerbaar te maken tegen ondermijning. Hij beschreef de verschuiving van een casuïstische benadering naar een systeemgerichte aanpak om structurele misstanden, zoals fraude in het asielsysteem en zorgfraude, tegen te gaan. Deze criminele activiteiten, waaronder grootschalige valse concurrentie, bedreigen de integriteit van de haven en verzwakken het gehele systeem.

Janse wees op verschillende kwetsbaarheden in het huidige systeem, zoals een gebrek aan handhaving en onvoldoende controles op cruciale punten, zoals onbeveiligde pincodes en lege containers die ongecontroleerd blijven. Deze zwakheden worden door criminelen benut om smokkelnetwerken in stand te houden en de overheidsstructuur te ondermijnen. Hij benadrukte dat een meer gecoördineerde aanpak nodig is, waarbij ongewenste personen en bedrijven worden geweerd uit de haven.

Een bottleneck-strategie, die door meerdere gemeenten wordt toegepast, richt zich op het identificeren van sleutelpunt binnen de criminele infrastructuur en het verstoren van deze knelpunten. Janse benadrukte dat samenwerking tussen publieke en private partijen essentieel is voor succes. Hij noemde de bereidheid om initiatief te nemen, grondige kennis van zaken en het mandaat om op te treden als de belangrijkste succesfactoren.

Volgens Janse kan ondermijning alleen effectief worden bestreden als zowel de overheid als private partijen verantwoordelijkheid nemen om het systeem weerbaar te maken.

Praktijktafel: Afstemming aanpak ondermijning met zorg & Veiligheid

Michiel Geuzinge, adviseur, onder meer landelijk projectleider, RIEC & Zorg- en Veiligheidshuis

Michiel Geuzinge begon zijn workshop met het verkrijgen van inzicht in de werkvelden die aanwezig waren tijdens de workshop. Er waren deelnemers uit verschillende sectoren, zoals RIEC, gemeentes, Zorg- en Veiligheidshuizen en het Openbaar Ministerie.

Hij vertelde over zijn ervaringen in de zorg en hoe men daar omgaat met veiligheid, en hoe dat verschilt van hoe andere werkvelden naar veiligheid kijken. Hij vindt dit een probleem, dat nog groter kan worden wanneer ieder werkveld op een andere manier naar het begrip 'veiligheid' kijkt.

Hij vertelde ook hoe verschillende regio's het probleem van ondermijning aanpakken. Zo liet hij een schema zien van de samenwerking die in Limburg wordt gehanteerd, waarin duidelijk wordt wat de taken van de zorg zijn aan de ene kant, en wat de taken van de overheid zijn voor de aanpak van ondermijning aan de andere kant.

Tevens toonde hij een signalenkaart waarop signalen van ondermijning in de zorg duidelijk worden weergegeven, en wie men daarvoor moet inschakelen.

Integrale interventies: Kennislabs & Praktijktafels ronde 2

Praktijktafel: Unieke VR-experience aanpak seksuele uitbuiting

Tijdens de workshop, georganiseerd door Michiel Nonnekes (projectleider mensenhandel RIEC Midden-Nederland) en Romy Timmer (projectleider mensenhandel, gemeente Utrecht), kregen 10 professionals een VR-ervaring over seksuele uitbuiting. Deze ervaring bood een intense simulatie waarbij je direct wordt geconfronteerd met de schrijnende realiteit van uitbuiting. Het begint met een duidelijke boodschap over hoe gemakkelijk en onopvallend de eerste stappen naar seksuele uitbuiting kunnen zijn. Deze ervaring laat zien dat wat vaak begint met schijnbaar onschuldige of ongevaarlijke keuzes, snel kan uitmonden in een situatie waaruit ontsnappen bijna onmogelijk lijkt.

Als deelnemer word je volledig ondergedompeld in de rol van een slachtoffer. Je beleeft de situatie vanuit hun perspectief, waarbij je bijvoorbeeld achter de beruchte rode ramen van een bordeel staat en je je bewust wordt van het feit dat je geen keuze hebt over je eigen lot. De ervaring benadrukt de onmacht en wanhoop van degenen die uitgebuit worden, en hoe ze vastzitten in een systeem dat hen hun autonomie ontnemt.

Het eindigt op een confronterende manier: jij, als slachtoffer, wordt nu degene die anderen moet ronselen. Hiermee wordt de vicieuze cirkel van uitbuiting in stand gehouden en benadrukt de ervaring hoe de cyclus van misbruik zich kan blijven herhalen zonder interventie of hulp. Het is een krachtige boodschap over hoe diepgeworteld en complex het probleem van seksuele mensenhandel is.

Praktijktafel: Jeugdcriminaliteit

Winy van der Wal, eigenaar Straatcontract

De workshop over jeugdcriminaliteit, gegeven door Winy van der Wal, was meer een discussie over de aanpak en het ontstaan van jeugdcriminaliteit. Mensen van de politie Rotterdam en het Zorg- en Veiligheidshuis Tilburg waren tijdens de workshop aanwezig, en zij keken beiden op een heel andere manier naar het ontstaan en de aanpak van jeugdcriminaliteit.

De politie zag dat er in het begin vaak één iemand in een groep jongeren is die de leiding neemt en de anderen meekrijgt om vaak kleine dingen te doen. Die kleine dingen groeien in de loop van de tijd uit tot grote zaken, zoals het leeghalen van een container in de haven van Rotterdam of het wegbrengen van een pakketje met drugs. De politie van Rotterdam vindt dat ze er vroeg bij moeten zijn en snel duidelijk moeten maken dat zulke dingen niet de bedoeling zijn.

Het Zorg- en Veiligheidshuis wil juist heel persoonsgericht jeugdcriminaliteit aanpakken, door in gesprek te gaan met de jongeren en ze te helpen. Zo proberen ze samen te werken met jongerenwerkers om samen met hen te voorkomen dat jongeren op het criminele pad terechtkomen.

Er was sprake van een constante discussie die respectvol verliep, waarbij van beide kanten verschillende ideeën werden gegeven om de problemen van jeugdcriminaliteit aan te pakken.

Hoe functioneren criminele netwerken? | Keynote lezing

In een lezing onder leiding van drs. Wouter de Kool, hoofd van de Dienst Regionale Informatie Organisatie (DRIO) van de politie Midden-Nederland, en Jop Bertels, hoofd van District Stad-Utrecht, werd een diepgaande analyse gegeven van de structuur van criminele netwerken in Nederland.

De sprekers bespraken praktijkvoorbeelden van criminele netwerkstructuren en legden uit dat deze netwerken vaak werken op basis van bestaande relaties, zoals familie en vrienden. Hierdoor kunnen criminelen gemakkelijker informatie en middelen uitwisselen. Er werden verschillende rollen binnen deze netwerken onderscheiden, zoals uitvoerders, ronselaars en financiers. Daarnaast werd er gesproken over de opdrachtgever, die een centrale rol speelt in de uitvoering van de activiteiten.

De Kool schatte dat minimaal enkele miljarden euro's per jaar in Nederland in handen van criminelen vallen, wat de omvang van het probleem onderstreept. De impact van grenscontroles op plofkrakers in Duitsland werd ook besproken. Striktere grenscontroles kunnen de operaties van deze criminele groepen bemoeilijken en hen dwingen nieuwe routes en methoden te vinden.

Preventie, met name gericht op jongeren, werd genoemd als essentieel om te voorkomen dat zij in criminele netwerken terechtkomen. Tegelijkertijd is repressie nodig om bestaande netwerken te bestrijden en te ontmantelen.

De lezing eindigde met een oproep tot samenwerking tussen verschillende instanties om criminele netwerken effectief te doorbreken.

Inspirerende keynote: Artificial Intelligence: Risico's en mogelijkheden in de aanpak van ondermijning

Selmar Smit | manager science & technology, TNO, Founder GPT-NL, Hunted

Tijdens zijn presentatie legde Selmar uit dat AI simpelweg machines zijn die aan profileren doen. AI maakt gebruik van alle beschikbare statistieken die gevonden kunnen worden op basis van de input die gegeven wordt.

Er wordt nog te vaak verkeerde input gegeven aan AI, waardoor mensen niet het antwoord krijgen dat ze zoeken. Selmar gaf de quote: "AI doet wat je zegt, niet wat je wilt." Hij benadrukte dat we altijd kijken naar de data die we hebben, maar niet naar de data die we niet hebben. Pas wanneer je gaat kijken naar de data die je nog niet hebt, kun je een volledig en correct beeld schetsen van een situatie.

Selmar besprak ook de vraag in hoeverre menselijk gedrag te voorspellen is. Hij stelde dat hoe beter een crimineel nadenkt over zijn stappen, des te beter hij te voorspellen is. Het is daarbij essentieel dat men in staat is om in het hoofd van de crimineel te kruipen en te denken zoals hij denkt.

Daarnaast ging Selmar in op de vraag hoe we moeten omgaan met AI wanneer die slimmer wordt dan de mens. Zoals eerder vermeld maakt AI gebruik van statistieken en doet het aan profileren. Dus wanneer men steeds dezelfde acties onderneemt, kan de AI hier gemakkelijk op inspelen en de mens 'verslaan'. Om de AI te 'verslaan', zal de mens dus iets 'onmenselijks' moeten doen: uit het patroon stappen en compleet iets anders doen. Hierdoor kan de AI minder goed of zelfs helemaal niet meer voorspellen wat de volgende stap is en kun je hem dus voor zijn. De quote die Selmar hiervoor gebruikte was: "If you can't beat them, outsmart them."

De toekomst die Selmar voor zich ziet, is een combinatie van kunstmatige intelligentie en menselijke intelligentie. AI kan veel, maar het moet wel menselijk blijven. Je moet te allen tijde een stap terug kunnen zetten om "bias" te voorkomen.

Ondermijning Innovatie Award | Prijsuitreiking

Tijdens het congres werd de Ondermijning Innovatie Award uitgereikt aan het meest innovatieve samenwerkingsverband in de aanpak van ondermijning. De jury nomineerde twee inzendingen: de Hackhelpdesk, die gratis hulp biedt bij cybercriminaliteit, en het project "Samen tegen straathandel" in Schiedam, dat gericht is op het tegengaan van drugsoverlast.

Beide projecten presenteerden hun initiatieven in één minuut, waarna het publiek stemde. De Hackhelpdesk werd uitgeroepen tot winnaar. Dit benadrukt het belang van innovatieve oplossingen in de strijd tegen ondermijning.

Het congres vindt volgend jaar plaats in Roermond, waar opnieuw innovatieve ideeën en samenwerkingen worden gedeeld in de strijd tegen ondermijning.